

mu bil denar izročil?“ praša sodnik nadalje. „Pod nekim drevesam“, pravi mladenec. — „Pa si djal, de nimaš nobene priče! drevo je tvoja priča; pojdi tje in reci, de mu jez zapovém, sem priti. Starec se smeja, in mladenec reče: „Gospod! kako bo drevo sem prišlo?“ Sodnik pa: 'Tu imaš moj perstan. Pokaži ga drevésu, de ti verjame, de si res od mene poslan. Gotóvo bo prišlo. — Mladeneč vzame perstan in gre. Nekoliko potém vpraša sodnik starca: „Ali je že mladenec pri tistim drevésu? — „O še ne“, odgovori starec. — — Žalosten pride mladenec nazaj, rekóč: Pokazal sim drevésu perstan, ali nĩ ne besédice čerhnilo, in tudi ni hotlo z menoj iti.“ — „Drevo je bilo že tukaj, in je popričalo, de si ti starcu denarje res dal shraniti.“ — „Koga?“ — zareží starec — „jez nisim nobeniga drevesa tukaj vidil.“ Mu reče sodnik: „To se vé, de drevo ni sem prišlo. Na moje vprašanje pa, če je že mladenec pri tistim drevésu, si djal: O, še ne. Ko bi ti ne bil denarjev pod drevésam od njega dobil, kakó bi bil mogel véditi, h katerimu drevésu de je šel? 'Vidiš goljufivec, kakó si se prodal?!“ Goljufivi starec je svojo hudobijo obstal, je bil po postavi s hudo ječo kaznovan, in je mogel mladenču zaupane denarje nazaj dati.

J. Bl.

Vùzem v Metlíki.

(Konec.)

Zdaj, ko so moji predragi bravci slišali, kako Metliška mladost veseli „vùzem“ obhaja, bi gotovo že tudi radi vedili izvirek beséde „vùzem“ namezto „velikanoč“, kakor tudi izvirek popisane navade.

„Vùzem“ pomeni práv za prav spómlad ali vigred, kakor jo štajerski Slovenci imenujejo. Naredila se je namreč beseda „vùzem“ is stariga predloga „vi“, ki pomeni „iz“, in pa iz besede „zima.“ Imela bi se tedaj práv za prav glasiti „vizim“, to je „iz zime“ ali „izzimek“, ker smo tačas iz zime. Kadar smo pa iz zime, je spo-

mlad. — Iz tega se lahko sprevidi, da ste besedi „vùzem“ in „spomlad“ rés ene pomembe. *) Še bolj se zenači „vùzem“ z besedo „vigred“, to je „izgred ali izhod iz zime.“ **)

Naši malikovavski prededje so v starodavnih časih začetek léta, ki se je z našo spomladjo začelo, veselo praznovali. Gre misliti, da so posebno ta praznik „vizim“ (pozneje: vazim, vazam, vùzem, vesna, viosa) imenovali. — Ko so se bili naši prededje pokristjanili, so prenesli nekteri ime poprejšniga veseliga praznika „vuzma“ na praznik „Kristusoviga od smerti vstajenja“ ali „velikonoč“, in sicer prvič zato, ker je ta dan za kristjane vesel, kot je bil poprej za malikovavske Slované „vùzem“; drugič zató, ker je „velikanoč“ zlo tisto dobo, kot je bil poprejšni „vùzem.“ *)

Od tod tedaj ime „vùzem“ namesto „velikanoč“, ki je okoli Metlike, pa tudi štajerskim Slovencam še znano.

Sveti Ciríl in Metod, prva aposteljna Slovanov, ki sta bila sama slovanskiga roda, sta poznala preveliko ljubezen Slovanov do starih šég in navád njihovih starišev. Pustila sta jim tedaj vse stare šege in navade, ki niso bile same po sebi napačne. Dala sta jim samó namesto poprejšne keršansko podobo in pomembo. Tako se je pri Slovanih veliko navád iz malikovavskih časov v keršanski podobi s kako pobožno pomembo do današnjiga dne ohranilo, kar je bravcam lanskiga „Vedéža“ že znano.

Stari Slovani so tedaj tudi še ko kristjaui „vùzem“ veselo overševali. Poprej so se le zató veselili, da je nemila zima minila. Mislili so namreč, da je zima veliko

*) Rusi imenujejo spomlad „vesna“, Poljci „viosa“. Ti dve besedi ste ravno tiste korenine kot „vùzem“, namreč iz „vi“ in „zima“, ne pa iz „vun zima“ (vun je zima), kot nekteri mislijo. „Vun je zima“ (der Winter ist aus) preveč po nemšini diši. — Beseda „pomlad“ ali „spomlad“ je izpeljana iz „pomladiti, spomladiti se“, ker se ta čas natóra vsa pomladi.

**) Čehi, Poljci in Rožanci na Koroškem še dan današnji govorijo „vi“, namesto „iz“, postavim: vïbor namesto izbor.

***) Takó je bilo nekda j tudi ime „božič“, ki pomeni prav za prav matiga boga starih Slovanov, na Kristusovo rojstvo preneseno,

zlo, kteriga Černibog pošilja. Pozneje pa so se pri godbi plesaje in prepevaje veselili, da je naš nebeški odrešenik od smerti vstal, in tako ves svet prepričal, da je bil zares sin božji, da mu smemo tedaj vse brez pomislika verjeti, kar nas je učil, i. t. d. Še pozneje se je sicer prava pomemba kake navade pozabila; ali navada je vendar le ostala. Taka je tudi s popisano navado Metliške mladosti. In po tem, kar smo zgoraj slišali, ima ona svoj izvirek notri v malikovavskih časih naših predtedov. Navada pa „o vùzmi“ popevaje „kolo igrati“, je — po plesu in po „popevki“ (pesmi) soditi —, kakor sim že rekel, berž ko ne iz Serbskiga v Metliko dospela.

J. Navratil.

Pét delov sveta. — Morje.

Sedmi pogovor.

Boštjan izdeluje pri peči toporiše za sekiro. Pluji otroci pridejo eden za drugim. Ménijo se z domačimi iskreno od poslednjiga regljanja in klepetanja. Nato se k Boštjanu obernejo, ko ravno sekiro na novo toporiše nasaja.

Kaj pa delate, stari oče?

Boštjan. Novo toporiše sim sekiri naredil. Sim že zdavno našiga Jurja (hlapca) k temu priganjal. Ali on rajši za pečjo dremlje, kot dela. (Smeh.) Sim pa sam naredil. — Otroci! le delavni mi bodite. Kdor ne dela, naj tudi ne jé. (Postavi sekiro v kot.) — Kakó pa, ali še veste, od česa de smo se poslednjič menili?

Tonček. Vemo: — de ima zemlja dvojni ték, okoli svoje osí, in pa okoli solnca. Perviga končá v 24 urah in napravi v tem času noč in dan. Drugiga končá v 365 dnéh in to je eno léto.

B. Prav pomnite. Le tudi vprihodnje takó!

Nešika. Naša mati so enkrat rekli, de je vode veliko več kot suhe zemlje. Je li res?

B. Res. — Suhe zemlje je le ena, vode ali morja pa dve tretini.

Matevšek. Ali je zemlja v enim samim delu posebej, morje pa spet posebej?